
MINISTARSTVO KULTURE

PRIJEDLOG

**ELABORAT
O OPRAVDANOSTI REORGANIZACIJE
JAVNE USTANOVE NARODNI MUZEJ
CRNE GORE I JAVNE USTANOVE CENTAR
NJEGOŠ**

Cetinje, mart 2011. godine

SADRŽAJ

I UVOD

II POSTOJEĆI INSTITUCIONALNI OKVIR

- 1. JU Narodni muzej Crne Gore**
- 2. JU Centar Njegoš**

III RAZLOZI ZA REORGANIZACIJU

IV NOVI ORGANIZACIONI OKVIR

- 1. JU Narodni muzej Crne Gore**

1.1 Djelokrug rada

1.2 Unutrašnja organizacija

V NAČIN OBEZBJEĐENJA USLOVA ZA RAD

- 1) Kadar**
- 2) Prostor za rad i oprema**
- 3) Finansijska sredstva**

VI REZIME

VII PRIJEDLOG MJERA

I UVOD

Programom rada Vlade Crne Gore za 2011. godinu predviđena je reorganizacija javne ustanove Narodni muzej Crne Gore i javne ustanove Centar Njegoš, radi profilisanja organizacionog rješenja koje će, u postojećim uslovima, biti realan i racionalan institucionalni okvir za dinamičan i kontinuiran razvoj muzejske djelatnosti, u skladu sa važećim standardima i novim zakonskom konceptom.

Reorganizacija institucija kulture je bitan segment sveobuhvatnih i temeljnih reformi koje su započete donošenjem Zakona o kulturi 2008. godine i seta zakona iz oblasti kulturne baštine 2010. godine (Zakon o zaštiti kulturnih dobara, Zakon o muzejskoj djelatnosti, Zakon o arhivskoj djelatnosti i Zakon o bibliotečkoj djelatnosti). Takođe, reforma institucionalnog okvira obavljanja poslova i djelatnosti kulture predviđena je i Nacionalnim programom razvoja kulture 2011-2015. Godina, i to kao ključni prioritet opšteg cilja *Jačanje pravne i institucionalne infrastrukture*.

Reforme u kulturi podrazumijevaju nove ciljeve, prioritete, standarde, uslove i načine vršenja poslova, odnosno obavljanja djelatnosti. Za realizaciju projektovanih reformi posebno je značajano poboljšanje institucionalnog okvira, kroz reorganizaciju postojećih i osnivanje novih ustanova kulture, kao osnovnih nosilaca strateških prioriteta i razvojnih aktivnosti.

Reorganizacija je proces kojim se ustanove kulture prilagođavaju novim potrebama, uslovima i standardima djelovanja, radi efikasnijeg i kvalitetnijeg obavljanja povjerenih poslova od javnog interesa. Zato reorganizacija određene ustanove kulture obuhvata statusne, organizacione i koncepcijske promjene, u funkciji ostvarivanja ciljeva i zadataka radi kojih je osnovana, odnosno koje treba kontinuirano da ostvaruje.

Ciljevi i zadaci reorganizacije ustanova proizilaze iz zakona kojim su uređene pojedine oblasti kulture, a način statusnih promjena ustanova uređen je Zakonom o kulturi ("Sl. List CG", broj 49/08). Odredbama člana 36 Zakona o kulturi propisano je da osnivač ustanove može promijeniti njen status izdvajanjem dijela ustanove u posebnu ustanovu, pripajanjem dijela ustanove drugoj ustanovi, organizovanjem nove ustanove objedinjavanjem dijelova, odnosno spajanjem dvije ili više ustanova ili transformacijom ustanove u privredno društvo. Statusne promjene ustanova rade na način koji je propisan za njihovo osnivanje, što znači uz prethodno usvajanje elaborata o opravdanosti tih promjena.

U skladu sa navedenim ovaj elaborat ima zadatak da obrazloži opravdanost pripajanja Javne ustanove Centar Njegoš Javnoj ustanovi Narodni muzej Crne Gore i da shodno tome, u skladu sa Zakonom o muzejskoj djelatnosti ("SL.list CG", broj 49/10), definiše njegovu organizacionu profilaciju koja će obezbijediti efikasno ostvarivanje svih poslova koji mu se daju u djelokrug rada.

II POSTOJEĆE STANJE

1. Javna ustanova Narodni muzej Crne Gore

Stvaranje državnog, odnosno narodnog muzeja kao osnovne muzejske institucije, je proces koji u Crnoj Gori traje više od 170 godina, a odvijao se shodno istorijskim prilikama, državnim i društvenim promjenama.

Zbirka ratnih trofeja u sali Njegoševe rezidencije - Biljardi, koja je izgrađena 1838. godine, može se smatrati začetkom državnog muzeja Crne Gore. Naime, Njegoš je crkvene relikvije, trofejno oružje i druge važne predmete smještao u Biljardu, a najznačajnije predmete izlagao u prostorijama službenog i dnevnog boravka i dozvoljavao im pristup. Takođe, knjaz Danilo je, kao prvi svjetovni vladar, crkvene relikvije, odežde i jevandjelja smještao u Biljardi.

U vrijeme knjaza Nikole, 1870. godine, na Cetinju je sagrađena posebna zgrada za smještaj ratnog plijena, nazvana Laboratorija, što predstavlja prvi vojni muzej. Nakon izgradnje Zetskog doma 1885. godine, muzej je zajedno sa pozorištem i bibliotekom smješten u ovo zdanje. Odluka o osnivanju državne biblioteke i muzeja ozvaničena je 1893. godine, a 1896. godine donijet je Zakon o knjaževskoj - državnoj biblioteci i muzeju.

U toku i u godinama poslije Prvog svjetskog rata iz Crne Gore je odnesen ili uništen veliki dio istorijskih, memorijalnih, etnografskih, arheoloških i drugih muzejskih predmeta. Ministarski savjet Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca je 1926. godine donio odluku o pretvaranju Dvora kralja Nikole na Cetinju u Državni muzej, nakon čega je tu smješten i izložen dio preostalog muzejskog materijala.

Poslije Drugog svjetskog rata, Ministarstvo prosvjete Crne Gore, 1950. godine, osnovalo je Umjetničku galeriju na Cetinju. Iste godine Vlada Narodne Republike Crne Gore osniva na Cetinju Muzej Narodnooslobodilačke borbe, a 1951. godine, Njegošev muzej i Etnografski muzej.

Odlukom Izvršnog vijeća Skupštine Socijalističke Republike Crne Gore, 1963. godine, objedinjava se pet muzejskih jedinica na Cetinju u Opšti muzej koji, od 1965 do 1989. godine, posluje kao Muzeji Cetinja u čijem sastavu su: Umjetnički muzej, Istorijski muzej, Etnografski muzej, Njegošev muzej, Muzej kralja Nikole.

Narodni muzej Crne Gore (u daljem tekstu: Narodni muzej) ustanovljen je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o muzejskoj djelatnosti ("Sl. List SRCG", broj 33/89), a organizovan je kao kompleksni muzej, 1991.godine, reorganizacijom dotadašnje ustanove Muzeji Cetinje.

Djelokrug rada Narodnog muzeja utvrđen je Zakonom o muzejskoj djelatnosti ("Sl. List SRCG", br. 26/77 i 33/89), Odlukom o organizovanju ustanova kulture (« Sl. list RCG«, broj 29/91) i Statutom Muzeja, i to: čuva i prezentuje istorijsku, etnografsku i umjetničku baštinu Crne Gore, po principima savremene muzeologije; obavlja poslove matične službe na teritoriji Crne Gore; obavlja stručni nadzor nad radom muzeja u Crnoj Gori; vodi evidenciju o muzejima u mreži; prati i proučava uslove smještaja, rada i razvoja muzeja; pruža stručnu pomoć u obavljanju muzejske djelatnosti; vodi registar muzejskih radnika koji obavljaju stručne poslove; vodi centralni katalog muzejskog materijala; organizuje i sprovodi polaganje stručnog ispita u muzejskoj djelatnosti i sticanje viših stručnih zvanja, i ostalo. U okviru utvrđenog djelokruga rada muzej ima posebna ovlaštenja u pogledu vršenja matične muzejske službe i stručnog nadzora nad radom ostalih muzeja u Crnoj Gori.

Narodni muzej baštini predmete od izuzetne vrijednosti i velikog značaja za istoriju Crne Gore, kao svjedočanstava njenog državnog, nacionalnog i kulturnog identiteta, multietničnosti i multikulturalnosti.

Narodni muzej je organizovan u *dvanaest* organizacionih jedinica (**pet muzeja, tri stručne službe i četiri službe zajedničkih poslova**), i to:

- **Umjetnički muzej**, smješten u Vladinom domu, posjeduje 10 muzejskih zbirki, sa oko 2820 predmeta, trenutno je najznačajniji fond likovne umjetnosti Crne Gore. Umjetnički muzej, od 1978. godine čuva, a od 2002. godine u Plavoj kapeli prezentuje ikonu Bogorodice Filermanske (Filermosa), jednu od najvećih hrišćanskih relikvija;
- **Istorijski muzej**, smješten u Vladinom domu, posjeduje 10 muzejskih zbirki sa oko 1430 predmeta, trenutno je najznačajniji istorijografski fond Crne Gore;
- **Etnografski muzej**, smješten je u zgradi Srpskog poslanstva u bivšoj kraljevini Crnoj Gori, posjeduje 13 vanredno bogatih i značajnih zbirki, sa oko 4.250 predmeta, koje ilustruju način privređivanja, kulturu stanovanja,

tekstilne radinosti, i druge elemente materijalne i duhovne kulture stanovnika Crne Gore;

- **Njegošev muzej**, smješten u Biljardi i Njegoševoj rodnoj kući na Njegušima, sadrži vrijednu muzejsku zbirku od 142 predmeta koji se odnose na Njegoša i njegovo doba;
- **Muzej kralja Nikole**, smješten u Dvoru Kralja Nikole, posjeduje 15 muzejskih zbirki, sa oko 15.000 predmeta, predstavlja memorijal kralja Nikole, s akcentom na Dvor kao političku instituciju, nastalu na određenom stupnju državnog razvitka;
- **Dokumentaciono - matična služba**, smještena u Vladinom domu;
- **Konzervatorsko- restauratorska služba**, smještena u Vladinom domu;
- **Bibliotečko- arhivsko odjeljenje**, smješteno u dvorskoj zgradi uz Dvor kralja Nikole, posjeduje izuzetno vrijedne primjerke starih i rijetkih knjiga i arhivske građe;
- **Služba opštih i pravnih poslova**, smještena u Vladinom domu;
- **Turistička služba**, smještena u Vladinom domu;
- **Služba za ekonomsko-finansijsko poslovanje**, smještena u Vladinom domu;
- **Služba za tehničke poslove**, smještena u Vladinom domu.

Narodni muzej ima ukupno 137 zaposlenih, od čega 45 sa VSS , 10 sa VŠS, 61 sa SSS, 10 sa KV (III stepen) i 11 sa NSS (II stepen). Kvalifikaciona struktura zaposlenih u Narodnom muzeju nije odgovarajuća u odnosu na njegove poslove i zadatke, što se jasno vidi iz činjenice da ovaj muzej ima veći broj muzejskih zbirki nego ukupan broj zaposlenih sa VSS, a muzejski standard je da se o jednoj muzejskoj zbirci stara jedan kustos.

Narodni muzej raspolaže sa deset objekata, ukupne površine od 15.508,62 m², i to: Vladin dom, površine 9.138,52 m², Biljarda, površine 2.236 m², Dvor kralja Nikole, površine 2368 m², dvije dvorske zgrade, površine 560m², zgrada Srpskog poslanstva u bivšoj kraljevini Crnoj Gori, površine 216 m², Kuća Miodraga - Dada Đurića - Atelje "Dado", površine 165,10 m² koja se koristi kao izložbeni prostor za privremene izložbe, Njegoševa rodna kuća na Njegušima, površine 213 m², Rodna kuća Kralja Nikole na Njegušima, površine 236 m² i Reljef Crne Gore, površine 376 m². Svi navedeni kulturno-istorijski objekti imaju status kulturnih dobara od nacionalnog značaja, što zahtijeva posebnu brigu u pogledu njihovog čuvanja, održavanja, korišćenja, valorizacije i prezentacije.

Vladin dom, Biljarda i zgrada Srpskog poslanstva u bivšoj kraljevini Crnoj Gori upisani su u katastar nepokretnosti kao imovina Prijestonice Cetinje, što nije u skladu sa članom 14 Zakona o državnoj imovini ("Sl. list CG", broj 21/09), kojim je, pored ostalog, propisano da pokretne i nepokretne stvari bivše dinastije Petrović

Njegoš i stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava u Kraljevini Crnoj Gori predstavljaju dobra u državnoj imovini kojim raspolaže Crna Gora. Stoga je ove objekte potrebno, u skladu sa navedenim zakonom, povratiti u državnu imovinu.

Rad Narodnog muzeja finansira se sredstvima iz budžeta Crne Gore, a dijelom iz sopstvenih prihoda koji se ostvare od prodaje ulaznica, publikacija i suvenira, kao i od donacija i sponzorstava.

Shema postojeće unutrašnje organizacije Narodnog muzeja

2. Javna ustanova Centar Njegoš

Radi organizovanja planske, multidisciplinarne i kontinuirane prezentacije Njegoševog lika i djela i stvaranja uslova za izučavanje i popularisanje njegovih državnčkih ideja, djela i pjesničkih ostvarenja, Vlada Crne Gore je 2006. godine organizovala Javnu ustanovu Centar Njegoš (u daljem tekstu: Centar Njegoš), na način što je objedinila postojeću Javnu ustanovu "Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša" i Njegošev muzej (Biljarda i Njegoševa rodna kuća na Njegušima), kao organizacione jedinice Narodnog muzeja.

Djelokrug rada Centra Njegoš je: istraživanje, prikupljanje, stručna obrada i prezentacija muzejskih predmeta vezanih za Petra II Petrovića Njegoša i Njegoševo vrijeme; prikupljanje, stručna obrada, reprint starih knjiga i publikovanje novih knjiga o Njegošu; izrada retrospektivne i tekuće bibliografije Njegoševih djela, kao i djela o Njegošu na našem i stranim jezicima; izrada vodiča o Njegošu kroz domaće i strane arhive i istraživanje i sabiranje replika odgovarajuće arhivske građe; organizovanje nacionalnih i međunarodnih skupova posvećenih istraživanju i valorizaciji Njegoševog pjesničkog i državnčkog djela, kao i recepciji Njegoša u stranim kulturama i književnostima; izdavanje periodične publikacije "Njegoševe sveske", u kojoj će biti publikovani stručni i naučni radovi o Njegošu, kao i materijali sa održanih naučnih skupova; organizovanje manifestacije "Njegoševi dani", povodom dodjeljivanja Njegoševe nagrade ili većih jubileja vezanih za Njegošev lik i djelo; organizovanje studijskih boravaka, škole jezika i seminara za slaviste sa stranih univerziteta; organizovanje muzičkih i likovnih programa posvećenih Njegošu; organizovanje đačkih eskurzija; održavanje, čuvanje, zaštita i prezentacija Njegoševe rodne kuće na Njegušima, Biljarde i Mauzoleja na Lovćenu.

Organizovanje Centra Njegoš, u opisanom konceptu, tumačeno je kao razgrađivanje Narodnog muzeja, što je izazvalo nezadovoljstvo zaposlenih u Narodnom muzeju i široj javnosti i pokretanje postupka ocjene zakonitosti ovog čina. Sve to je usporilo i praktično stopiralo zaživljavanje utvrđenog koncepta organizovanja i djelovanja ove ustanove, tako da je Centar Njegoš ostao na nivou djelatnosti kojom se bavila ranija javna ustanova "Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša".

Centar Njegoš ima 13 zaposlenih od čega 1 sa VŠS, 3 SSS (IV stepen) 6 sa SSS (III stepen) i 3 sa NSS (II stepen) koji se uglavnom bave čuvanjem i održavanjem Mauzoleja "Petar II Petrović Njegoš" na Lovćenu.

III RAZLOZI ZA REORGANIZACIJU

Od osnivanja 1989. godine, do danas, Narodni muzej nije uspio da dosegne stepen aktivnosti koji bi u potpunosti odgovarao njegovom zakonskom konceptu. Naime, i pored određenog napretka u razvoju muzejske djelatnosti, Narodni muzej se nije bavio prirodom, arheologijom, pojedinim istorijskim periodima i nekim drugim zadatim oblastima. Pored toga, nakon osnivanja, odnosno organizovanja pojedinih specijalizovanih muzeja (Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru i Prirodnjački muzej Crne Gore u Podgorici) Narodni muzej nije bio u stanju da u odnosu na njih obavlja pojedine poslova matične muzejske službe i stručnog nadzora, jer nije imao stručni kapacitet da prati njihov muzejski materijal, muzejske zbirke i stručni kadar.

Zaostajanje razvoja Narodnog muzeja u prethodne dvije decenije uslovljeno je raznim objektivnim i subjektivnim razlozima, a naročito: nedostatak odgovarajućih studijskih programa (od potrebnog stručnog kadra istoričari, istoričari umjetnosti, arheolozi, etnolozi, muzeolozi, arhivisti, bibliotekari i dr., samo se istoričari školuju u Crnoj Gori); nedostatak odgovarajuće opreme; nedostatak stručnih kadrova i nedovoljna finansijska podrška. Međutim, značajan udio u tome odnosi se i na neadekvatnu organizaciju rada Muzeja.

Neadekvatna organizacija Narodnog muzeja doprinosi nepotounoj i nedovlnoj turističkoj valorizaciji njegovih fondova, tako da je Muzej kralja Nikole, najinteresantniji i najposjećeniji, ali time se ne dobija na promociji istorijske kompleksnosti i trajanja države Crne Gore, zbog čega se mora afirmisati uloga Istorijskog muzeja, kao cjeline.

Zakonom o muzejskoj djelatnosti ("Sl. List CG", broj 49/10) predviđene su značajne promjene u pogledu sadržaja, ciljeva i načina obavljanja muzejske djelatnosti, vrsta muzeja i njihovog načina rada i djelovanja.

Za razliku od ranijeg zakona, novim zakonom o muzejskoj djelatnosti nije definisan programski koncept Narodnog muzeja, jer je to problematika podzakonskog akta. Naime, polazeći od činjenice da je Zakonom o kulturi ("Sl. list CG", broj 49/08) propisano da državne ustanove kulture osniva Vlada, Zakonom o muzejskoj djelatnosti data je mogućnost osnivaču da, u okviru

propisanih vrsta muzeja i uslova za njihovo osnivanje i rad, profiliše djelokrug rada konkretnog muzeja.

Usaglašavanje organizacije i programske profilacije Narodnog muzeja sa Zakonom podrazumijeva definisanje razvojnih prioriteta u funkciji ostvarivanja vodeće uloge u razvoju muzejske djelatnosti.

Narodni muzej ima muzejski material koji se odnosi na čitav prostor Crne Gore, ali i određene segmente memorijalnog karaktera, što njegov programski koncept čini neuravnoteženim i problematičnim sa aspekta prioriternih ciljeva razvoja i djelovanja.

Nova koncepcija organizovanja muzeja i obavljanja poslova muzejske djelatnosti omogućava da muzeji, pored osnovne djelatnosti, vrše i afirmišu i druge komplementarne aktivnosti koje muzejski opus djelovanja čine efektivnijim i ekonomičnijim. U tom smislu postoji mogućnost da se Narodnom muzeju daju u djelokrug rada poslovi i zadaci koji su do sada bili u nadležnosti drugih ustanova, kao i poslovi i zadaci koji nijesu bili institucionalno organizovani ili za koje je pojedinim zakonima iz oblasti kulture predviđeno da će se njihovo obavljanje urediti podzakonskim aktima. Takođe, postoji mogućnost da se određeni poslovi iz muzejske djelatnosti izmjestu u specijalizovane ustanove i na taj način obezbijedi njihovo efikasnije i racionalnije vršenje.

U odnosu na navedene mogućnosti, novom organizacijom Narodnog muzeja treba obezbijediti vršenje poslova koje nije uspio da realizuje Centar Njegoš, kao i čuvanje, održavanje, korišćenje i prezentacija određenih memorijalnih kulturno-istorijskih objekata koji su vezani za određene znamenite ličnosti iz istorije Crne Gore.

Takođe, organizovanjem specijalizovane ustanove za obavljanje konzervatorske djelatnosti postoji mogućnost da se poslovi Narodnog muzeja na primarnoj zaštiti njegovog muzejskog fonda povjeravaju toj ustanovi.

Postojeće stanje organizacije rada i načina funkcionisanja Centra Njegoš nije dalje održivo i nameće potrebu da se iznađe odgovarajuće rješenje kojim će se obezbijedi obavljanje svih ili, u postojećim uslovima, realno mogućih poslova iz njegovog djelokruga rada.

Iz navedenih razloga, uvažavajući razloge racionalnosti, sve poslove Centra Njegoš, koji odgovaraju kontekstu muzejske djelatnosti, treba dati u djelokrug rada Narodnog muzeja, a ostatak ostaviti za koncept neke buduće institucije kulture, kada se za to steknu potrebni uslovi.

U skladu sa navedenim, organizaciju i programsku koncepciju Narodnog muzeja treba prilagoditi prioritetima njegove misije i u tom smislu objedinjavati pojedine postojeće organizacione cjeline i utvrditi obaveze u pogledu popunjavanja postojećih i organizovanja novih muzejskih jedinica. U tom pogledu prioriterni zadaci Narodnog muzeja su novo profilisanje Istorijskog muzeja, uključivanje

memorijalnih muzejskih sadržaja u ukupni istorijski kontekst Crne Gore i osnivanje Arheološkog muzeja, kao posebne muzejske jedinice.

Osnivanje Arheološkog muzeja, pored njegove muzejske funkcije, neophodno je i iz razloga što je sav postojeći i budući arheološki material državna imovina. U nedostatku Arheološkog muzeja, postojeći arheološki materijal je razasut po raznim opštinskim institucijama kulture, bez odgovarajućeg tretmana i prezentacije njegovog stvarnog značaja.

IV NOVI ORGANIZACIONI OKVIR

U skladu sa novim zakonskim rješenjima, Narodni muzej, s obzirom na raspoložive potencijale i dosadašnju ulogu u razvoju muzejske djelatnosti, treba da se organizuje kao samostalni javni muzej kompleksnog tipa i da mu se, pored opštih muzejskih poslova, u djelokrug rada daju i poslovi koordinacije rada muzeja, odnosno razvoja muzejskog informacionog sistema i matične muzejske djelatnosti.

U odnosu na utvrđene uslove za koncept kompleksnog muzeja, Narodni muzej mora da ima najmanje dvije različite zbirke muzejskih predmeta koje predstavljaju istorijske, etnografske, arheološke, umjetničke, tehničke, prirodnjačke ili druge karakteristike Crne Gore.

Raspoloživi muzejski fond Narodnog muzeja, koji je sistematizovan u 48 muzejskih zbirki, daleko je iznad zakonskog standarda za postojanje kompleksnog muzeja. Istovremeno, broj i raznovrsnost muzejskih zbirki nameće potrebu da se u okviru Narodnog muzeja organizuju pojedini posebni muzeji, kao muzeji u sastavu.

Narodni muzej treba da obogaćuje i upotpunjuje sve postojeće muzejske zbirke i da formira nove, a posebno iz oblasti istorije i arheologije Crne Gore.

U suštini, s obzirom na postojanje određenih specijalizovanih muzeja, prioritet Narodnog muzeja treba da budu istorija, arheologija, etnografija i umjetnost Crne Gore.

Fond istorijskog i arheološkog muzejskog materijala treba značajno upotpuniti artefaktima iz pojedinih perioda i njihovim sistematskim istraživanjima.

U skladu sa tim, postojeći muzejski materijal treba organizovati u četiri muzejske jedinice: istorijski muzej, arheološki muzej, etnografski muzej i umjetnički muzej, pri čemu je potrebno principijelno riješiti tretman memorijalnih sadržaja. U tom smislu se nameće racionalno i utemeljeno rješenje da se u

Istorijski muzej uključe svi postojeći muzejski memorijalni sadržaji, jer oni u suštini jesu istorijskog karaktera, kao i drugi memorijalni sadržaji koji su sa njima povezani. Prema ovom organizacionom i programskom konceptu Muzej kralja Nikole, Njegošev muzej i Mauzolej Petra II Petrovića na Lovćenu postali bi sastavni dio Istorijskog muzeja. Ovim rješenjem Istorijski muzej dobija na sadržajnosti i cjelovitosti, a navedeni muzejski sadržaji na značaju, jer postaju ravnopravan segment ukupnog muzejskog opusa stvaranja i istorijskog razvoja Crne Gore.

Pored toga, u postojećim uslovima se nameće potreba da se Narodnom muzeju da u obavezu staranje o Mauzoleju vladike Danila na Orlovom kršu i o Dvorskoj crkvi Petrovića na Ćipuru, jer su u njima pohranjeni zemni ostaci tri crnogorska gospodara Ivana Crnojevića, vladike Danila i kralja Nikole.

Ova programska postavka temelji se na činjenici da crnogorski gospodari pripadaju svim građanima Crne Gore, bez obzira na njihovu etničnost i vjersku pripadnost, jer su kreirajući sudbinu Crne Gore kreirali i sudbinu njihovih predaka, čiji istorijski hod oni slijede. Pored toga, Mauzolej vladike Danila na Orlovom kršu i Dvorska crkva na Ćipuru su kulturna dobra od nacionalnog značaja.

Dvorska crkva na Ćipuru, kao dio imovine kralja Nikole i njegove porodice, konfiskovana je 1918. godine u korist opštenarodne imovine. Zemljište, odnosno katastarska parcela br. 4097 na kojoj se nalazi Crkva na Ćipuru upisana je u katastru nepokretnosti kao svojina Prijestonice Cetinje, a pravo korišćenja na Manastir "Sveti Petar". Pravo korišćenja na ovoj Crkvi, kao objektu, upisano je na Manastir "Sveti Petar", dok pravo svojine nije upisano.

Davanjem Dvorske crkve na Ćipuru na staranje Narodnom muzeju obezbijediće se odgovarajuća istorijska prezentacija i pristup svim zainteresovanim licima, shodno izvornim i novim namjenama. Revitalizacija Dvorske crkve na Ćipuru, kao memorijalnog kulturno-istorijskog objekta, podrazumijeva utvrđivanje i upis prava svojine na ovom objektu i pripadajućoj katastarskoj parceli u korist države Crne Gore i njihovo izuzimanje iz posjeda Manastira "Sveti Petar" i davanje u državinu i na korišćenje Narodnom muzeju. Pri tome treba uzeti u obzir odredbu člana 14 stav 1 alineja šest Zakona o državnoj imovini kojom je propisano da su pokretne i nepokretne stvari bivše dinastije Petrović Njegoš dobra u državnoj imovini kojom raspolaže Crna Gora;

Ovakva koncepcija Istorijskog muzeja, po prvi put će omogućiti organizaciju nacionalnog istorijskog muzeja u potpunosti vršenje njegove edukativne misije i javnog djelovanja na planu obrazovanja djece, omladine i građanstva, kako bi upoznavanjem prošlosti vlastitog naroda razumjeli sadašnjost, spoznali i usvojili činjenicu da su se crnogorski nacionalni identitet, kulturna, državna i druga civilizacijska naslijeđa, oblikovali u suodnosu s narodima koji su

živjeli i žive u Crnoj Gori, što jasno potvrđuje sačuvana crnogorska kulturna baština.

Osnivanjem Arheološkog muzeja po prvi put će se omogućiti formiranje dragocjenih muzejskih zbirki, koje će činiti raznovrsni arheološki predmeti, od praistorijskog do srednjovjekovnog razdoblja. U prvim godinama rada, najveći dio arheološkog materijala, Arheološki muzej će pribavljati prikupljanjem predmeta iz različitih izvora, posebno onih koji se nalaze u mnogobrojnim depoima muzeja u Crnoj Gori. Muzej će uvećavati muzejski fond arheološkim nalazima, iskopanim i izronjenim tokom kopnenih i podvodnih arheoloških istraživanja.

U interdisciplinarnom, komplementarnom istraživanju izvorne muzejske građe, Istorijski i arheološki muzej sabiraće informacije i generisati znanja o prošlosti Crne Gore u svrhu odgovorne artikulacije i cjelovite muzeološke prezentacije crnogorske prošlosti.

Narodni muzej treba da bude kompleksni javni muzej koji sakuplja, čuva, sprovodi zaštitu, istraživanje, stručnu i naučnu obradu, dokumentuje, sistematizuje u zbirke, prezentuje i valorizuje muzejski materijal. Pored toga, Narodni muzej će svoju misiju ostvarivati organizovanjem stalnih i povremenih izložbi; obavještavanjem javnosti o radu muzeja; objavljivanjem podataka o muzejskom materijalu i muzejskoj dokumentaciji u stručnim i naučnim publikacijama.

1.1. Djelokrug rada

Narodni muzej će obavljati poslove koji se odnose na:

- sakupljanje muzejskog materijala putem terenskih istraživanja, otkupom, poklonom, razmjenom i na drugi način, na osnovu programa sakupljanja koji donosi organ upravljanja, za period od pet godina provjerava porijeklo svakog predmeta.
- sprovođenje preventivne i trajne zaštite muzejskih predmeta i muzejske dokumentacije;
- istraživanja u muzejskoj djelatnosti vrši radi sakupljanja, valorizacije i prezentacije muzejskog materijala;
- stručnu obradu muzejskog materijala kroz identifikaciju, determinaciju, klasifikaciju i kategorizaciju, analizu i opis, vrednovanje i interpretaciju, stručno istraživanje, dokumentovanje;
- vođenje dokumentacije o muzejskom materijalu;
- privremeno čuvanje muzejskog materijala kojem nije obezbijeđena adekvatna muzejska zaštita u drugom muzeju;

- davanje stručnog mišljenja o privremenom izmiještanju muzejskog materijala koji nema odgovarajuću zaštitu;
- reviziju muzejskog fonda;
- organizovanje stalnih i povremenih izložbi muzejskog materijala;
- obavljanje matične djelatnosti u oblasti umjetničkih, istorijskih, etnografskih i arheoloških muzejskih zbirki na teritoriji Crne Gore, što obuhvata pružanje stručne pomoći, unaprjeđivanje stručnog rada, prikupljanje, vođenje i analiziranje muzejske statistike, edukaciju muzejskog osoblja, organizovanje stručno-naučnog rada uz primjenu međunarodnih i nacionalnih standarda u cilju unaprjeđivanja i opšteg razvoja muzeologije;
- obavljanje poslova muzejskog informacionog centra, koji se odnose na: koordinaciju rada na uspostavljanju muzejskog informacionog sistema i njegovih servisa, planiranje, instaliranje i održavanje računarske i komunikacione opreme za potrebe muzejskog informacionog sistema, razvoj i održavanje programske opreme za potrebe muzejskog informacionog sistema i njegovih servisa, vođenje centralnog kataloga muzejskog materijala, upravljanje bazom podataka muzejskog informacionog sistema, organizovanje pristupa elektronskoj bazi podataka, stručnu pomoć muzejima prilikom konverzije i prenosa podataka iz drugih sistema, istraživački, razvojni i savjetodavni rad u muzejskoj djelatnosti.
- istraživanje, prikupljanje, stručnu obradu i prezentaciju muzejskih i dokumentacionih predmeta vezanih za Ivana Crnojevića, Petra II Petrovića Njegoša, kralja Nikolu i ostale crnogorske vladare i ostale crnogorske vladike;
- izradu vodiča i monografija o crnogorskim vladarima;
- organizovanje dodjeljivanja i uručivanja Njegoševe nagrade i Nagrade Petar Lubarda;
- izdavanje edicije djela za koje je dodijeljena Njegoševa nagrada, organizovanje manifestacije “Njegoševi dani” i čuvanje i prezentacija djela za koje je dodijeljena nagrada Petar Lubarda;
- održavanje, čuvanje, zaštita i prezentacija Vladinog doma, Njegoševe rodne kuće na Njegušima, Biljarde, Mauzoleja na Lovćenu, Mauzoleja Vladike Danila na Orlovom kršu, Dvora kralja Nikole, Rodne kuće kralja Nikole na Njegušima, Reljefa Crne Gore, zgrade Srpskog poslanstva u bivšoj Kraljevini Crnoj Gori i drugih nepokretnih kulturnih dobara koja mu se daju na korišćenje i staranje.
- održavanje, čuvanje i prezentacija Dvorske crkve na Ćipuru, kada mu se da na korišćenje.

- Pored navedenih poslova, Narodnom muzeju treba omogućiti da obavlja određene komercijalne poslove koji su kompatibilni sa muzejskom djelatnošću, a naročito da: u Biljardi revitalizuje Klub knjeginje Darinke i bilijar klub, u dvorištu Dvora kralja Nikole, atrijumu Vladinog doma i na Mauzoleju na Lovćenu obezbijedi katering za posjetioce, izrađuje i prodaje suvenire i komercijalne kopije svojih muzejskih predmeta i sl..

1.2. Unutrašnja organizacija

U odnosu na muzejski materijal koji posjeduje, a koji je od naročitog značaja za Crnu Goru i u odnosu na utvrđeni djelokrug rada, Narodni muzej treba da bude organizovan u okviru 5 organizacionih jedinica i to:

1) Istorijski muzej

- Stalna postavka
- Njegošev muzej (Biljarda i Njegoševa rodna kuća na Njegušima)
- Muzej kralja Nikole
- Mauzolej Vladike Danila
- Mauzolej Petara II Petrovića Njegoša
- Dvorska crkva na Ćipuru

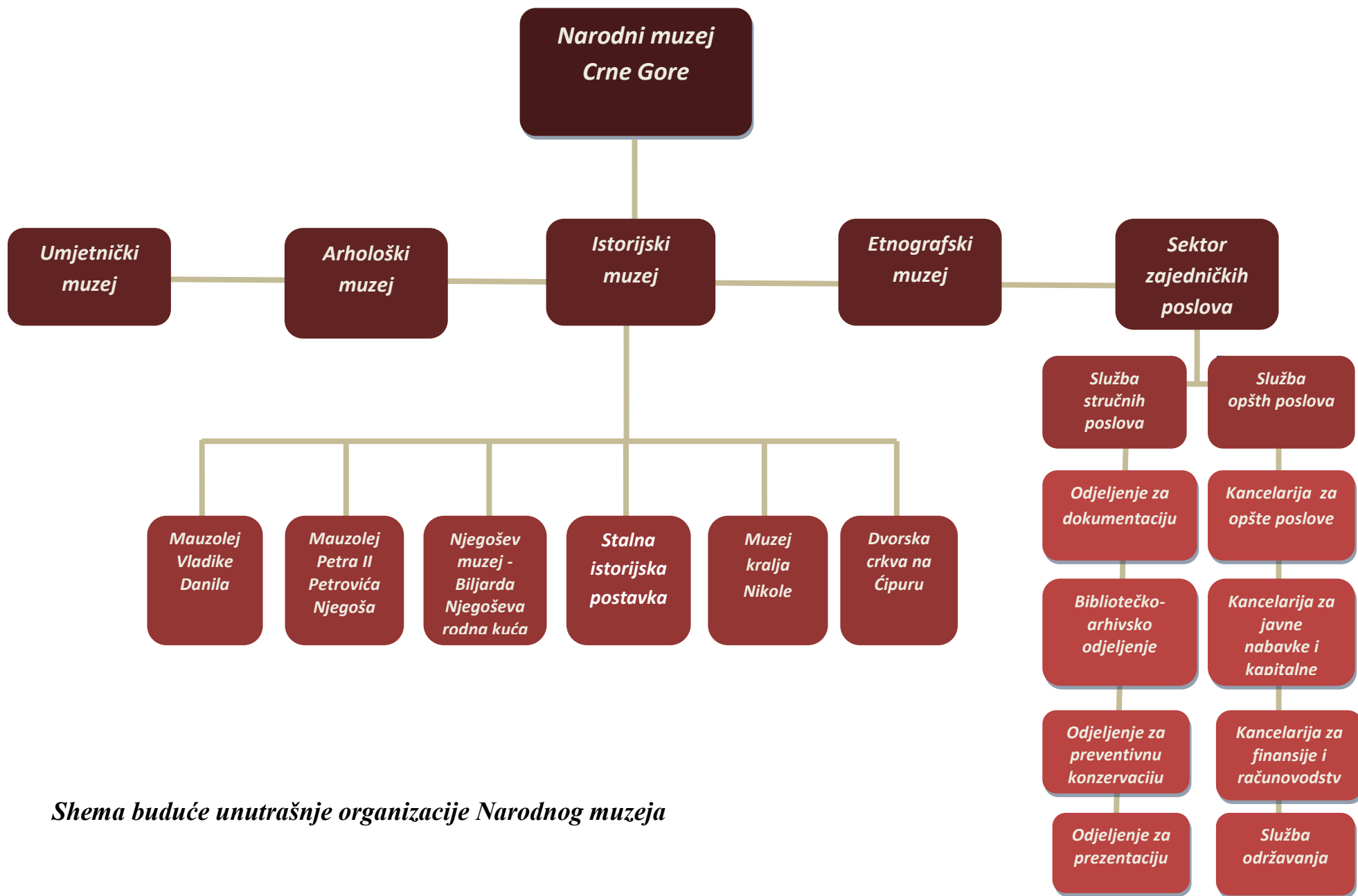
2) Arhološki muzej

3) Etnografski muzej

4) Umjetnički muzej

5) Sektor zajedničkih poslova

- Služba stručnih poslova (Odjeljenje za dokumentaciju, Bibliotečko-arhivsko odjeljenje, Odjeljenje za preventivnu konzervaciju, Odjeljenje za prezentaciju)
- Služba opštih poslova (Kancelarija za opšte poslove, Kancelarija za javne nabavke i kapitalne izdatke, Kancelarija za finansije i računovodstvo i Služba održavanja).

Shema buduće unutrašnje organizacije Narodnog muzeja

**V NAČIN
OBEZBJEĐENJA
USLOVA ZA RAD**

1) Kadar

Narodni muzej treba da ima odgovarajuću kadrovsku strukturu zaposlenih, koja po broju i stručnoj profilaciji obezbeđuje blagovremeno, stručno i kvalitetno obavljanje svih poslova koji su oduhvaćeni utvrđenim djelokrugom rada.

Nakon preuzimanja zaposlenih u Centru Njegoš, Narodni muzej će imati 150 zaposlenih, od čega 45 ili 30% sa VSS (VII stepen), 11 ili 7,33% sa VŠS (VI stepen), 64 ili 42,66% sa SSS (IV stepen), 16 ili 10,66% KV (III stepen) i 13 ili 8,66% sa NSS (II stepen). Postojeći kadrovski potencijal Narodnog muzeja ne odgovara njegovim stvarnim potrebama i zakonskim obavezama u pogledu blagovremenog, stručnog i kvalitetnog obavljanja svih poslova koji su oduhvaćeni utvrđenim djelokrugom rada.

Imajući u vidu raspoloživi muzejski fond, broj muzejskih zbirki, broj i površinu objekata u kojim je muzejski materijal smješten i prezentovan, broj i kompleksnost memorijalnih objekata, kao i posebnu ulogu Narodnog muzeja u pogledu razvoja muzejske djelatnosti i koordinacije rada ostalih muzeja, kroz vođenje muzejskog informacionog sistema i obavljanje poslova matične muzejske djelatnosti, u kadrovskoj strukturi Narodnog muzeja, najmanje 60% zaposlenih, treba da ima VSS.

Polazeći od navedenih parametara, prilikom izrade akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Narodnog muzeja potrebno je uraditi analitičku procjenu obima i složenosti poslova obuhvaćenih djelokrugom rada i, u skladu sa muzejskim standardima, utvrditi odgovarajuće uslove za njihovo obavljanje i potreban broj izvršilaca. Takođe, treba uzeti u obzir da će Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, kao specijalizovana ustanova za obavljanje konzervatorske djelatnosti, preuzeti poslove Narodnog muzeja na primarnoj zaštiti muzejskog materijala.

2) Prostor za rad i oprema

Za realizaciju poslova iz utvrđenog djelokruga rada Narodnom muzeju su potrebni svi objekti koje je do sada koristio, s tim što, u skladu sa članom 39

Zakona o državnoj imovini treba izvršiti prenos vlasništva na Vladinom domu, Biljardi, zgradi bivšeg Srpskog poslanstva i Mauzoleju Vladike Danila na Orlovom kršu sa Prijestonice Cetinje na Crnu Goru, kao i u odgovarajućem postupku riješiti pitanje prava svojine nad Dvorskom Crkvom na Ćipuru i njenog korišćenja.

3) Finansijska sredstva

a) 2011. godina

Za rad Narodnog muzeja u 2011. godini potrebna su sredstva u iznosu od 1.963.879,40 eura, odnosno sredstava koja su budžetom Crne Gore za 2011. godinu planirana Narodnom muzeju i Centru Njegoš.

U 2011. godini Narodni muzej će raspoloživa sredstva koristiti za sljedeće namjene:

Funkcionalna klasifikacija	Ekonomska klasifikacija	Opis	Iznos
			1,963,879.43
	4	Izdaci	1,963,879.43
	41	Tekući izdaci	1,839,929.43
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	1,181,617.91
0820	4111	Neto zarade	692,665.80
0820	4112	Porez na zarade	99,699.86
0820	4113	Doprinosi na teret zaposlenog	265,842.96
0820	4114	Doprinosi na teret poslodavca	108,990.58
0820	4115	Opštinski prirez	14,418.71
	412	Ostala lična primanja	59,811.52
0820	4121	Naknada za topli obrok	32,234.07
0820	4122	Naknada za godišnji odmor	17,577.45
0820	4129	Ostale naknade	10,000.00
	413	Rashodi za materijal i usluge	501,850.00
0820	4131	Rashodi za materijal	26,000.00
0820	4132	Rashodi za službena putovanja	26,600.00
0820	4133	Rashodi za reprezentaciju	11,400.00
0820	4134	Rashodi za energiju	204,200.00

0820	4135	Rashodi za telefonske usluge	16,400.00
0820	4136	Rashodi za poštanske usluge	2,050.00
0820	4137	Bankarske usluge i negativne kursne razlike	4,200.00
0820	4138	Usluge prevoza	5,000.00
0820	4139	Ugovorene usluge	206,000.00
	414	Tekuće održavanje	68,000.00
0820	4142	Tekuće održavanje građevinskih objekata	63,000.00
0820	4143	Tekuće održavanje opreme	5,000.00
	416	Renta	2,500.00
0820	4161	Zakup objekata	2,500.00
	418	Ostali izdaci	26,150.00
0820	4181	Komunalne naknade	20,800.00
0820	4183	Takse	1,600.00
0820	4184	Ostalo	3,750.00
	43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	35,000.00
	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	35,000.00
0820	4313	Transferi pojedincima	35,000.00
	44	Kapitalni izdaci	88,950.00
	441	Kapitalni izdaci	88,950.00
0820	4415	Izdaci za opremu	88,950.00

U okviru navedenog iznosa sredstava uračunata su i planirana sredstva od sopstvene djelatnosti (ulaznice, suveniri, publikacije i dr.), u iznosu od 320.850,00 eura.

b) 2012. i 2013. godina

U 2012 i 2013. godini za rad Narodnog muzeja potrebna se sredstva na nivou iz 2011. godine, s tim što će se raspored sredstava po namjenama mijenjati zavisno od planiranih programskih aktivnosti, stvarnih troškova poslovanja i broja zaposlenih. U okviru programskih aktivnosti znatni izdaci odnosiće se na osnivanje Arheološkog muzeja, upotpunjavanje postojećih muzejskih zbirki i uspostavljanje jedinstvenog muzejskog informacionog sistema za sve muzeje u Crnoj Gori. Sredstva od sopstvene djelatnosti Narodni muzej će ostvarivati zavisno od stanja u

oblasti turizma, s tim što je realno očekivati da ona budu na približno istom nivou kao u 2011. godini.

VII REZIME

Primjena novog zakona o muzejskoj djelatnosti podrazumijeva reorganizaciju Narodnog muzeja, radi prilagođavanja njegove organizacije i koncepcije rada i razvoja savremenim potrebama,

zahtjevima i standardima. Postojeći programski koncept Narodnog muzeja ne obezbjeđuje ostvarivanje primarnih zadataka i ciljeva njegove edukativne misije, jer su, zbog atraktivnosti, memorijalni sadržaji potisnuli u drugi plan opštemuzejske sadržaje, umjesto da figuriraju kao njihov sastavni dio. Pored toga, za čitavo vrijeme postojanja Narodni muzej se nije bavio segmentom arheoloških nalaza, što je bitan nedostatak njegovog muzejskog potencijala u pogledu vjerodostojnih izvora za spoznaju i tumačenje prošlosti i sadašnjosti Crne Gore.

Profilisani programski koncept Centra Njegoš, kao samostalne ustanove kulture, nije moguće razviti i realizovati u postojećim uslovima, zbog čega je realno i racionalno da se svi poslovi iz njegove nadležnosti koji su kompatibilni sa muzejskom djelatnošću daju u djelokrug rada Narodnog muzeja, a da se specifični poslovi ostave za programski koncept neke buduće institucije, kada se za to steknu potrebni uslovi.

Novi koncept Narodnog muzeja treba da jasno profiliše organizacionu strukturu osnovnih muzejskih segmenata, tj. istorije, umjetnosti, etnografije i arheologije.

Memorijalni muzejski sadržaji treba da se uključe u Istorijski muzej i da postanu sastavni dio konteksta ukupnog istorijskog razvoja Crne Gore.

Postoje opravdani razlozi da se objedine memorijalni muzejski sadržaji koji se odnose na crnogorske vladare jer su oni krucijalni reperi njenog istorijskog hoda i razvoja. U tom smislu sasvim je logično da se u kompleksni sastav Narodnog muzeja, pored Muzeja kralja Nikole i Njegoševog muzeja, uključe i Mauzolej Petra II Petrovića Njegoša na Lovćenu, Mauzolej vladike Danila na Orlovom kršu i Dvorska crkva na Ćipuru.

Narodni muzej ima kadrovsku strukturu koja nije u skladu sa njegovim stvarnim potrebama obavljanja povjerenih poslova, zbog čega je, polazeći od utvrđenog djelokruga rada i nove organizacije, potrebna cjelovita analitička

procjena obima, inteziteza i složenosti poslova i, u skladu sa tim, odrediti uslove za njihovo obavljanje i sistematizovati ih u efektivna radna mjesta.

VII Prijedlog mjera

Za realizaciju ovog elaborata potrebno je:

1. Donijeti odluku o organizovanju Javne ustanove Narodni muzej Crne Gore, kao kompleksnog javnog muzeja, kojem će se pripojiti postojeći JU Centar Njegoš , sa djelokrugom rada koji će obuhvatiti opšte muzejske poslove, poslove matične muzejske djelatnosti i poslove muzejskog informacionog sistema, čuvanja i prezentacije memorijalnih objekata i sadržaja vezanih za crnogorske vladare, organizovanje dodjeljivanja i uručivanja Njegoševe nagrade i nagrade Petra Lubarda i druge poslove koji mu se stave u nadležnost.
2. Pripremiti novi statut Narodnog muzeja i pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, kojim će se utvrditi nova organizaciona struktura Muzeja i projekcija radnih mjesta i, u skladu sa tim, raspoređivati se postojeći i preuzeti radnici, shodno utvrđenim opisima poslova i uslovima za njihovo obavljanje.
3. Intezivirati aktivnosti na objedinjavanju i kompletiranju sadržaja Istorijskog muzeja i osnivanju Arheološkog muzeja.
4. Povratiti sa Prijestonice Cetinje, u imovinu Crne Gore, Vladinog doma, Biljarde, zgrade Srpskog poslanstva u bivšoj Kraljevini Grnoj Gori i Mauzoleja vladike Danila.
5. Pokrenuti odgovarajući postupak za utvrđivanje i upis prava svojine nad Dvorskom crkvom na Ćipuru u korist Crne Gore i dati ovaj objekat u državinu Narodnom muzeju.
